

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. VI. Nomina quibus hoc Sacramentum insigniri solet, breviter
recensentur, & ostenditur Agnum paschalem fuisse præcipuam ejus
figuram,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

immolant illum in egressu de Aegypto. Sed in egressu de Aegypto, immolant Agnum luna decima quarta ad primam vesperam, hoc est in fine diei naturalis decimae tertiae. Ergo eadem die & vespera illum immolabant, cum Christus Pascha cum Discipulis celebravit. Major videtur certa, tum ex duodecimo capite Exodi, tum etiam quia illa immolatio agni fiebat in memoriam prioris immolationis, & liberationis primogenitorum Israel. Minor vero probatur. In illa nocte qua Iudaei egressi sunt de Aegypto, non potuerunt Agnum immolare, sed ad summum in nocte praecedenti: At qui egressi sunt de Aegypto nocte qua terminabat lunam decimam quartam, & inchoabat decimam quintam: Ergo nocte praecedente, ea scilicet qua terminabatur luna decima tertia, agnum immolant. Minor habetur Exodi 12. & Numeri 17. ubi dicitur quod Iudaei profecti sunt de Ramesse, mense primo, deinde a quinta die mensis primi. Major vero, in qua est tota difficultas, probatur primo, quia nocte illa qua Iudaei primo immolant Agnum, usque ad ortum diei, nullus poterat exire de domo, juxta illud Exodi 12. Nullus vestrum egrediatur ostium domus suae usque mane. Secundò, quia post eum Agni, Iudaei petierunt plurima vasa aurea & argentea ab Aegyptiis, multamque suppellestem; quae omnia non potuerunt fieri eadem nocte. Tertio, quia Exodi 12. dicuntur exisse de Aegypto sexcenta fere millia peditum virorum, absque parvulis & foeminis: ad congregandum autem tantam multitudinem, quae in diversis Aegypti urbibus dispersa erat, necessarius fuit saltem dies integer, qui proinde interesse debuit inter eum agni, & exitum eorum. Demum Num 33. altera die à phase, seu Agni paschalis elu, Hebraei exiisse ex Aegypto dicuntur: Ergo non in eadem nocte.

Respondeo negando Minorem, & ad illius probationem, nego Majorem; ad cuius primam probationem, nego Antecedens, quod scilicet ea nocte qua Hebraei primo immolant agnum, nullus exierit de domo: neque enim Moyses praecipit ipsis, ut de domibus non egredierentur absolute nocte illa, sed ut non egredierentur, quousque compellerentur ab Aegyptiis: nam sic rem gestam esse habetur Exodi 12. Iussit Angelus omnes filios Israel, sanguine agni immolati ad occasum Solis, sub finem lunae decimae quartae, utrumque possem, & superliminaria domorum linire, ut sic notam illam advertens, domum ita rubricatam praereteret, & omnes, solosque primogenitos Aegyptiorum interficeret, quod & fecit; jubente interitum Moysen, ut dum tanta perageretur strages, nullus Israelitarum de domo sua egredieretur. Surgens autem Pharaon nocte illa, cum & Aegyptus, invenit omnes primogenitos jacere exanimatos: veriti autem, & ne ipsi pariter occiderentur, compulerunt statim Iudaeos egredi de Aegypto, sicque exierunt, durante adhuc nocte, ante ortum Solis.

Ad secundam respondeo Iudaeos jam jam egressuros, vasa illa argentea & aurea postulasse, & Aegyptios, praenimio desiderio quo optabant ut discederent, facile concessisse; unde propter nimiam festinationem qua cogeantur egredi, non potuerunt fermentare, quod argumento est, eadem nocte fuisse egressos.

Ad tertiam dicendum, duplicem distingui egressum filiorum Israel, alterum quando de terra Gessen, & singulis urbibus ac oppidis ejus, coacti sunt exire; & hoc contigit summo mane, ante ortum

A tum Solis diei decimae quintae, ut dictum est: alteram, quando jam in urbe aliqua congregati, omnes simul, ordinate progressi sunt; & hoc contingit vespere ad Solis occasum, in fine diei decimae quintae, quia urgebant semper Aegyptii; praemonuerat autem Moyses, in quem locum deberent congregari; & ad hoc necessarius saltem fuit unus dies, ut scilicet congregarentur.

Ad quartam respondeo, idem Hebraeos dici exiisse de Aegypto, altero die ab usu Agni, quia ad vesperam lunae decimae quartae, Agnum comederant, & deinde sequenti mane egressi sunt de Aegypto.

ARTICULUS VI.

Nomina quibus hoc sacramentum insigniri solet, breviter recensentur, & ostenditur Agnum paschalem fuisse praecipuum eius figuram.

Agit S. Thomas art. 4. de nominibus quae huic sacramento tribui solent, & docet illa esse praecipue quinque: nam quatenus est commemorativum dominicae passionis, vocatur *Sacrificium*; ut est symbolum & caula Ecclesiae unitatis, *Communio*, vel *synaxis*; ut est praefigurativum fruitionis Dei, nobisque praebet viam seu auxilium pervenienti ad patriam, *Viatum*. Item hoc sacramentum Eucharistia dicitur, quod nomen à gratiarum actione dictum est; vel à bona gratia, ut volunt alii, & utrumque convenit huic sacramento, in quo mens impletur gratia, & praecipua gratiarum actio Deo redditur. Denique appellatur à Damasceno *Metalepsis*, id est assumptio, quia per illud Filii Deitatem assumimus, & fit veluti quaedam extensio Incarnationis erga singulos homines, ut docet Chrysostomus.

Plura sunt alia nomina, quibus SS. Patres hoc mirabile sacramentum insigniunt: Nam S. Ignatius Episc. ad Ephesios illud vocat *Gloriam Dei, & pacem Christi*, nec non *Pharmacum immortalitatis*. D. Augustinus lib. 1. de peccat. meritis cap. 24. *Vitam* illud appellat, & dicit hanc appellationem fuisse usitaram in Africa. D. Dionysius lib. de Eccles. Hierarchia illud vocat *Sacramentum sacramentorum*, & *Sacrificium divinisimum*. Tertullianus lib. de pudicit. *Sacramentum benedictionis*. Ambrosius Episc. 31. *Caeli mysterium*. Origenes tract. 35. in Matth. *Verbum nutritorium animarum*. Athanasius, *Panem beatitudinis*. Isidorus Pelusiota, *Fontem immortalitatis*. Petrus Chyrológus, *Aeterna vitae cibarium*, Prosper Aquitanus, *Poculum aeternitatis*. Augustinus, *Sacramentum spei*. D. Thomas, *Pignus futurae gloriae*. D. Cyprianus, *Alimoniam immortalitatis, & vitae aeternae portionem*. S. Cyrillus, *Vivificam benedictionem*. Rupertus, *Holocaustum salutis*. Chrysostomus, *Orbis terrarum decus*. Eligius, *Letitiam totius Trinitatis*. Demum D. Bernardus serm. in cena Domini, mirabili hujus sacramenti dulcedine illectus, in ejus laudem exclamat: *Potesse assimare quale vel quantum sit hoc Sanctum sanctorum, sacramentum sacramentorum, Amor amorum, Dulcedo omnium dulcedinum!* Illi concinit Matthaeus Episcopus Wormatiensis, qui hujus Divinissimi Sacramenti laudes, praclaris his Encomiis, eleganter & devotè celebrat: *Redemptionis memoriale, pignus hereditatis*

ditatis aeterna, futura iucunditatis amabile praeludium, ar-
rha sponsae, locale divinum coelestius ei donatum; Ecclesia
militans cum triumphante suave glutinum, & unio fra-
terna, dum illam dulcedinem qua illa fruitur sine velamen-
to, ista habet sub sacramento; & si illa coelestis Ierusalem
habet Deum suum iucundius, ista in terra militans, habet
eum mirabilius.

121. Articulo sexto docet S. Thomas, sacramentum
Eucharistiae plures olim habuisse figuras, nimi-
rum oblationem Melchisedech, qui obtulit pa-
nem & vinum; Manna, quod habebat in se om-
nis saporis suavitatem, ut dicitur Sapient. 16. & va-
ria sacrificia veteris legis, praesertim sacrificium ex-
piationis, quod erat solemnissimum; sed praecipua
ejus figuram fuisse Agnum Paschalem; quia
perfectius representabat omnia quae ad ipsam per-
tinent: nam oblatio Melchisedech representabat
Eucharistiam solum quantum ad id quod est sacra-
mentum tantum, nimirum species panis & vini: Sa-
crificia veteris legis solum representabant Chri-
stum passum, qui est res hujus sacramenti; Manna
verò, ejus tantum effectum, gratia nimirum Eu-
charistiae dulcedinem & suavitatem praefigurabat:
Sed Agnus Paschalis quantum ad haec tria hoc sa-
cramentum representabat, quia manducabatur
eum panibus azymis, immolabatur ab omni mul-
titudine filiorum Israel; quae immolatio erat figura
passionis Christi, qui propter innocentiam dicitur
Agnus; & denique quia per sanguinem Agni Pas-
chalis protegi sunt filii Israel à devastante Angelo,
& educti de Aegyptiaca servitute; quae eductio er-
at symbolum seu figura liberationis populi Chri-
stiani à servitute peccati, per gratiam justificantem
quae in hoc sacramento copiose confertur: Ergo
Agnus Paschalis fuit praecipua hujus sacramenti
figura. Unde Apostolus I. ad Corinth. 5. *Pascha no-
strum immolatus est Christus: itaque epulemur in azymis
sinceritatis & veritatis.* Ubi Glossa ex Augustino:
Pascha transitus dicitur (inquit) quia tunc primum po-
pulus Dei Pascha celebravit, quando ex Aegypto Hebraei
fugientes, mare rubrum transierunt: Nunc verò figura illa
prophetica completa est, cum sicut ovis ad immolandum du-
ctus est Christus, cujus sanguine illinitis postibus nostris, id
est frontibus Crucis signo signatis, à perditione hujus saeculi,
tanquam à captivitate Aegyptiaca liberamur, & saluberr-
imum transitum agimus, cum à diabolo transimus ad Chri-
stum &c. Legendus est D. Gregorius homil. 22.
in Evangelia, ubi totum Agni Paschalis mysteri-
um explicat ex professo, & in gratiam resurrectionis
Dominicae, Pascha Christiano sigillatim ap-
plicat.

DISPUTATIO III.

De materia Eucharistiae.

Ad questionem 74. Divi Thomae.

Cum hoc sacramentum sit institutum per mo-
dum convivii, ad reficiendam spiritualiter a-
nimam, duplicem habet materiam remotam
& transeuntem, ex qua conficitur, alteram ex qua
conficitur corpus, alteram ex qua sanguis efficitur.
De utraque in hac disputatione dicemus.

A

ARTICULUS PRIMUS.

Qualis debeat esse panis, ad conficiendam
Eucharistiam?

§. I.

Praemittuntur quae apud omnes sunt certa, & reser-
sententia.

Supponimus ut de fide certum, materiam etiam
Scorpis Christi conficatur, esse panem, idem
colligitur evidenter ex facto Christi Marci 14.
& Luca 22. ubi dicitur, Christum manduca-
visse panem, & illud in corpus suum convertisse
sicque Ecclesia semper intellexit, ut traditur in Co-
cilio Lateranensi cap. Firmiter, in Florentino, &
Decreto Eugenii, & in Tridentino sess. 13. & 14.
sapè: fuitque praefiguratum in oblatione Mel-
chisedech, qui obtulit panem; unde Christus Psalms
& ad Hebraeos 5. dicitur *Sacerdos in aeternum, secun-
dum ordinem Melchisedech.* Item Divina Sapientia
verb. 9. cunctos fideles ad Eucharistiam invitans,
sic ait: *Veni comedite panem meum &c.*

Per hoc excluduntur varii haereticorum errorum,
quos refert D. Thomas hic art. 1. Quidam enim
dicebantur Artotyritae (ut Augustinus dicit lib. de
haeresibus cap. 28.) offerebant panem & calicem
in hoc sacramento, dicentes à primis hominibus
oblationes de fructibus terrae & ovium fuisse edi-
bras. Alii verò, scilicet Cataphryges, & Peperini,
de infantis sanguine, quem de toto ejus corpore
minutus punctio vulneribus extorquebant,
Eucharistiam suam conficiebant, miscentes
farinam panemque inde facientes. Hic adjungit
sunt Gnostici & Manichaei, quorum errores, pro-
pter modestiam, D. Thomas hic praetermisit
deditur: Hi enim in semine humano corpus Christi
conficiebant, ut de Gnosticis refert Epiphanius li-
b. 26. Vel in pane humano semine confectio, ut
de Manichaeis refert Augustinus, lib. de haeresibus,
cap. 46. Eodem errore referunt Victorius, & Ra-
smus, in scholiis ad Epistolam 54. S. Hieronymi, &
Bernardus Luceburgensis lib. 3. verbo *Papula*, &
verbo *Quiniliani*. Soto in 4. dist. 9. quaest. 1. re-
ferens Thomam Waldensem tomo 1. de sacram.
cap. 19. & Laurentium Beyerlinch in theatro vitae
humanae, verbo *Eucharistia*. Item Garino tomo 1.
praefcriptionum, lib. 4. folio 631. Unde immen-
to Vazquez hic disp. 170. cap. 1. contendit, non
quam haereses illas extitisse; imò nullam badem
praeter errorem Graecorum de fermentatione, immo
solum fuisse circa materiam consecrationis corpus
Christi: hujus enim dicti falsitas, ex eo patet, quod
etiam his temporibus est Calvinistarum sententia,
panem & vinum ita esse hujus sacramenti mate-
rias, ut tamen illis deficientibus, aliae possint eorum
loco subrogari, ut omne esculentum, loco panis
& omne poculentum, loco vini, ut docent Beza &
pist. 2. ad Tillium, Polanus lib. 5. Synagoga
Theologicorum cap. 56. Scarpheus de cena laeta
controv. 3. quaest. 1. & alii. Quia & sibi narratur
à viro fide digno, refert Adrianus Hostadius, loco
22. de Eucharistia, non defuisse Ministrum, qui pro-
stulis panis deficientibus ad cenam peragendam
singulis potexit orbicularem partem panis facien-
tis, quod gallice *Saucisse*, sive *Boudin*, appellat-
tur.